

Vanndirektivet i Norge – hvordan gjør vi det i vår region

Årsmøte Vassdragsforbundet for Mjøsa med tilløpselver
Biri – 30.mars 2009

Håvard Hornnæs
VRM Glomma

Regelverk

- EU-direktivet – *Establishing a framework for Community action in the field of water policy (2000)*
- Forskrift om rammer for vannforvaltningen (vannforvaltningsforskriften) (2006)
 - Forurensingsloven
 - Plan- og bygningsloven
 - Vannressursloven
- Direktivet inn i EØS avtalen (2007)

St.prp.nr.75 om vanddirektivet

- Vanddirektivet godkjent av EØS-komiteen 28.sept 2007
- Samtykkeprop. Tilråding fra UD, godkjent i statsråd 27.juni 2008

DET KONGELIGE
UTENRIKSDEPARTEMENT

St.prp. nr. 75 (2007–2008)

Om samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 125 av 28. september 2007 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2000/60/EF av 23. oktober 2000 om fastsettelse av rammer for Fellesskapets vannpolitikk (vanddirektivet)

Tilråding fra Utenriksdepartementet av 27. juni 2008, godkjent i statsråd samme dag. (Regjeringen Stoltenberg II)

1 Innledning

EØS-komiteen besluttet i møte 28. september 2007 å innlemme europaparlaments- og rådsdirektiv 2000/60/EF av 23. oktober 2000 om fastsettelse av rammer for Fellesskapets vannpolitikk (vanddirektivet) i EØS-avtalens vedlegg XX (Miljø).

Vanddirektivet har blant annet som hovedformål å forebygge ytterligere forringelse og å beskytte og forbedre tilstanden i ferskvann, grunnvann og kystnære områder i Europa. Direktivet skal også fremme bærekraftig bruk av vann basert på langsiktig beskyttelse av tilgjengelige vannressurser.

I alt 19 vannrelaterte direktiver og forordninger ble lagt under rammedirektivet. Direktivet fastsetter ambisiøse miljømål og må betraktes som et meget sentralt miljødirektiv.

Som følge av forhandlinger mellom EFTA-statene og EU, ble direktivet først behandlet av EØS-komiteen 28. september 2007. Fra norsk side ble det lagt til grunn at EØS-komiteens beslutning vil ha økonomiske konsekvenser, og det ble derfor tatt forbehold om Stortingets samtykke til etterfølgende godkjenning i samsvar med Grunnloven § 26, annet ledd.

EØS-komiteens beslutning og en fremforhandlet felleserklæring i utførelse av særskilt oversettelse følger som trykte vedlegg til proposisjonen.

Direktivet, 2000/60/EF følger som utrykt vedlegg og finnes på <http://www.regjeringen.no/nb/dep/ud/dok/regpubl/stprp>.

Direktivet er allerede gjennomført i norsk rett ved forskrift om rammer for vannforvaltning av 15. desember 2006 (vannforskriften) som trådte i kraft 1. januar 2007. Forskriften følger som utrykt vedlegg og finnes på <http://www.lovdata.no/cgi-wilfr/ldes?doc=/st/st/st/20061215-1446.html>.

2 Generelt om vanddirektivet

EU har over lang tid fremhevet at forvaltningen av vannforekomstene er en av Fellesskapets største utfordringer. I 1995 ble det derfor tatt initiativ til å utvikle en felles politikk og et felles regelverk for beskyttelse og bærekraftig bruk av vannforekomstene. Dette resulterte i Rammedirektivet for vann (vanddirektivet) som ble vedtatt i 2000.

Fokus i St.prp.nr.75

Nasjonale gjennomføringstiltak/økonomiske konsekvenser

Økte krav til vannovervåking mot 2014

- Basisovervåking trappes opp med 55-65 mill utover dagens
- Tiltaksovervåking trappes opp med 20-25 mill utover dagens

Økte krav til forskning og utvikling

- Økologiske klassifiseringssystemer
- Kostnadseffektive tiltak
- Videreutvikle VannNett
- 12-13 mill de nærmeste år

Styrket forvaltningsinnsats

- Statlige forvaltningsmyndigheter
- Kommunene

Innstilling fra energi- og miljøkomiteen

- ”Komiteen mener direktivet fastsetter ambisiøse miljømål, og må betraktes som et meget sentral miljødirektiv”
- ”Komiteen vil understreke betydningen av at kommunene i årene framover blir tilført midler for å sikre at nødvendige tiltak i tråd med vanndirektivet blir gjennomført”
- ”Komiteen mener at det ressursbehovet som er ansatt i proposisjonen bør følges opp som et minimum”
- ”Komiteen mener at Norge så langt det er mulig bør følge EU-landenes tidsplan”

Utenrikskomiteen slutter seg til innstillingen uten merknader

Stortingsbehandlingen

- 12 februar 2009
- Enstemmig vedtatt

”alt for få har innsett viktigheten av dette direktivet” Gitmark (H)

”det er gledelig at innstillingen fra komiteen er enstemmig i en så viktig miljøsak” Kvassheim (V)

”det er avgjørende viktig at vi på en god måte klarer å ta vare på vannressursene” Sande (Sp)

”kommunene må i årene fremover bli tilført tilstrekkelige midler for å sikre gjennomføring av tiltak ” Holten Hjemdal (KrF)

”Vanndirektivet er EU på sitt beste. Vi kan gratulere oss selv med et viktig vedtak” Statsråd Solheim

Hovedtrekk vannforvaltningsforskriften

- Ambisiøse **miljømål**: god tilstand i vannforekomstene
- **Helhetlig** tilnærming
- **Kunnskapsbasert** forvaltning

Virkeområde:

- Alt overflatevann inkludert kystvann
- Grunnvann

Ambisiøse mål : God miljøtilstand

- Minst god tilstand (økologisk og kjemisk)
- For grunnvann er målet god kjemisk og kvantitativ tilstand, balanse mellom uttak og nydannelse
- For sterkt modifiserte vannforekomster er målet godt økologisk potensial og god kjemisk tilstand

Tilstand	
Svært god	Miljømål tilfredsstilt
God	
Moderat	Tiltak nødvendig
Dårlig	
Svært dårlig	

For første gang i Norge en helhetlig tilnærming

- Helhet → udelte nedbørfelt med grunnvann og kystsoner
- Helhet → alle signifikante påvirkninger
 - Forurensning
 - Biologisk påvirkning – innførte arter
 - Fysiske inngrep - vannmengde
- Helhet → ulike vannmyndigheter jobber sammen

Ny situasjon

- Samordning/koordinering – gjennomgående i forvaltningen
- Kompetanse og ressurser i sammenheng og felles
- Forventninger er skapt
- Samarbeid med Sverige/Finland
- EU – følger med
- Tydeligere politisk forankring (fylker/kommuner)
- Følger Stortinget opp ?

Økt allmenn fokus på vannkvalitet

- Næringsutvikling/turisme
- Biomangfold – leveområder
- Fremmede arter
- Nærmiljøproblematikk
- Status med rent vann (global utvikling)
- Vann i klimadiskusjonen – katastrofer
- Miljøgifter og vann
- Kystfarvannet - utviklingstrekk

Norge inndelt i 9 vannregioner

Nye vannregioner

1. Glomma

2. Vest-Viken

3. Sør-Vest

4. Vestlandet

5. Møre & Romsdal

6. Trøndelag

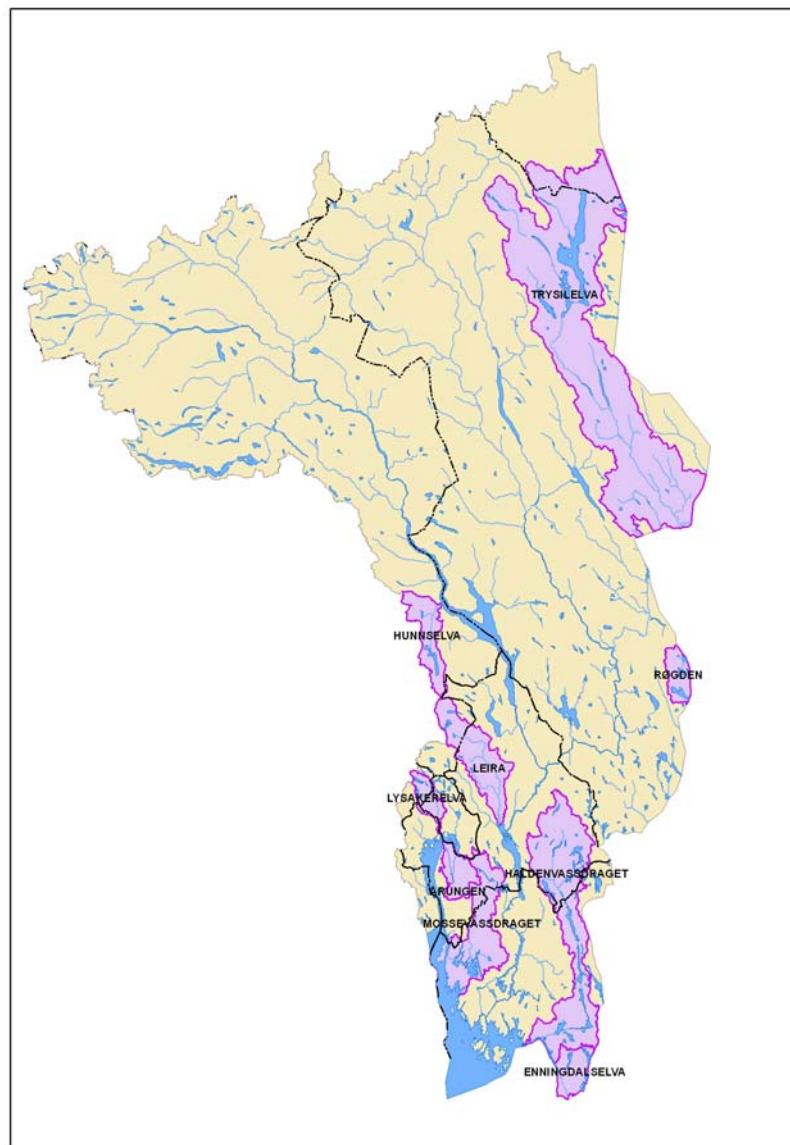
7. Nordland

8. Troms

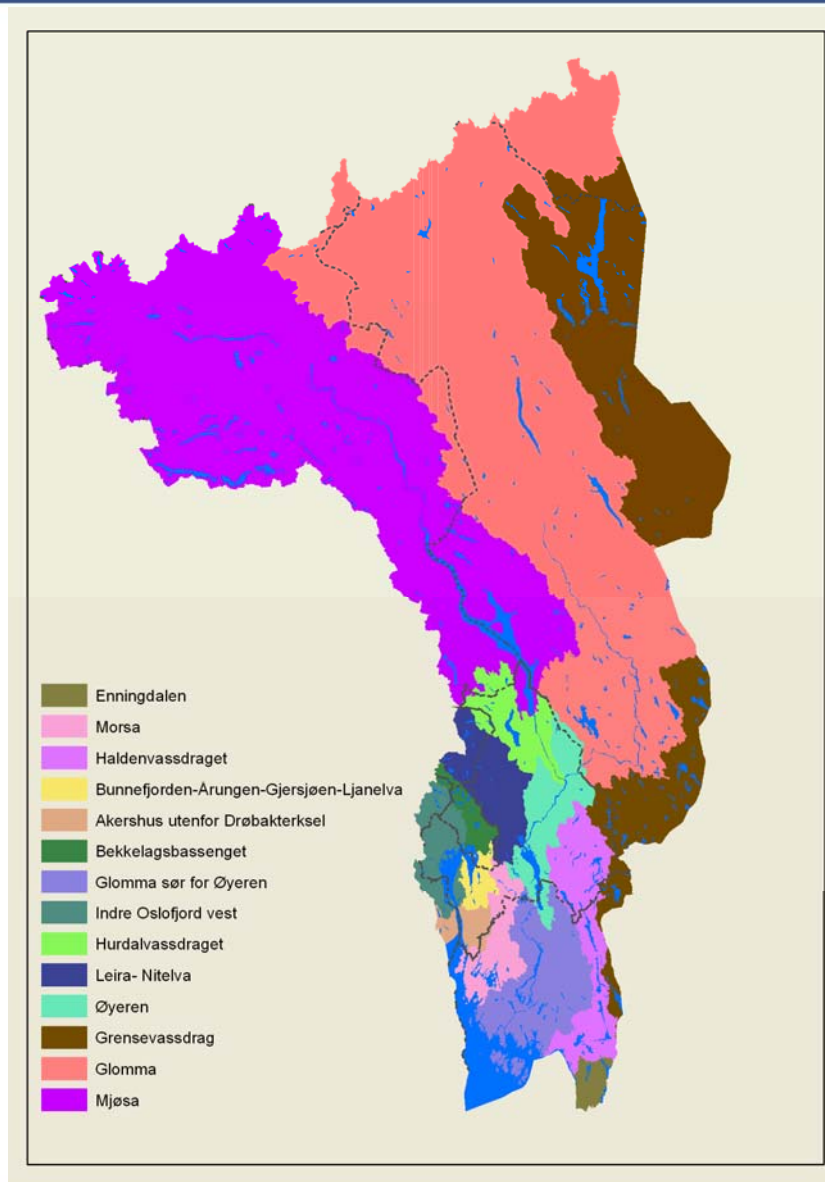
9. Finnmark

Vannområder første planperiode

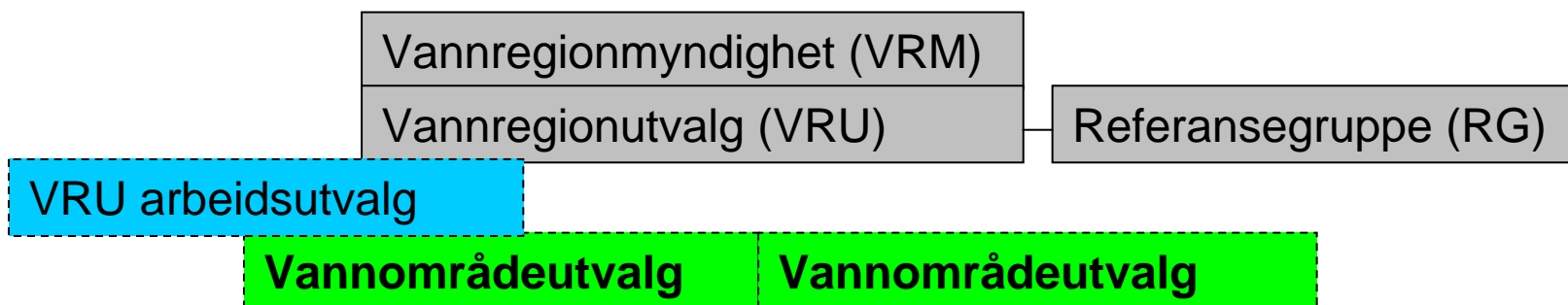

Vannområder i Vannregion Glomma

Organisering

Vannområde Hunnselva

Vannområdeutvalget

Kommuner, fylkeskommuner, regionale myndigheter, rettighetshavere, allmenne- og private brukerinteresser

Arbeidsutvalget

Gjøvik og Vestre Toten kommuner
Fylkesmannen i Oppland
Vassdragsforbundet for Mjøsa
Eina grunneierlag
Hunton Fiber AS og VOKKS AS

Vannområdeutvalg – oppgaver og sammensetning

- Gjennomføre vesentlige deler av det praktiske arbeidet på lokalt nivå ved å bidra til
 - karakteriseringsarbeidet
 - utarbeidelse av miljømål
 - tiltaksutredninger og –program
 - kost/nyttevurderinger
 - utarbeidelse og gjennomføring av overvåkningsprogram
 - utarbeide vassdragsplan som innspill til regional plan
 - legge til rette for medvirkning

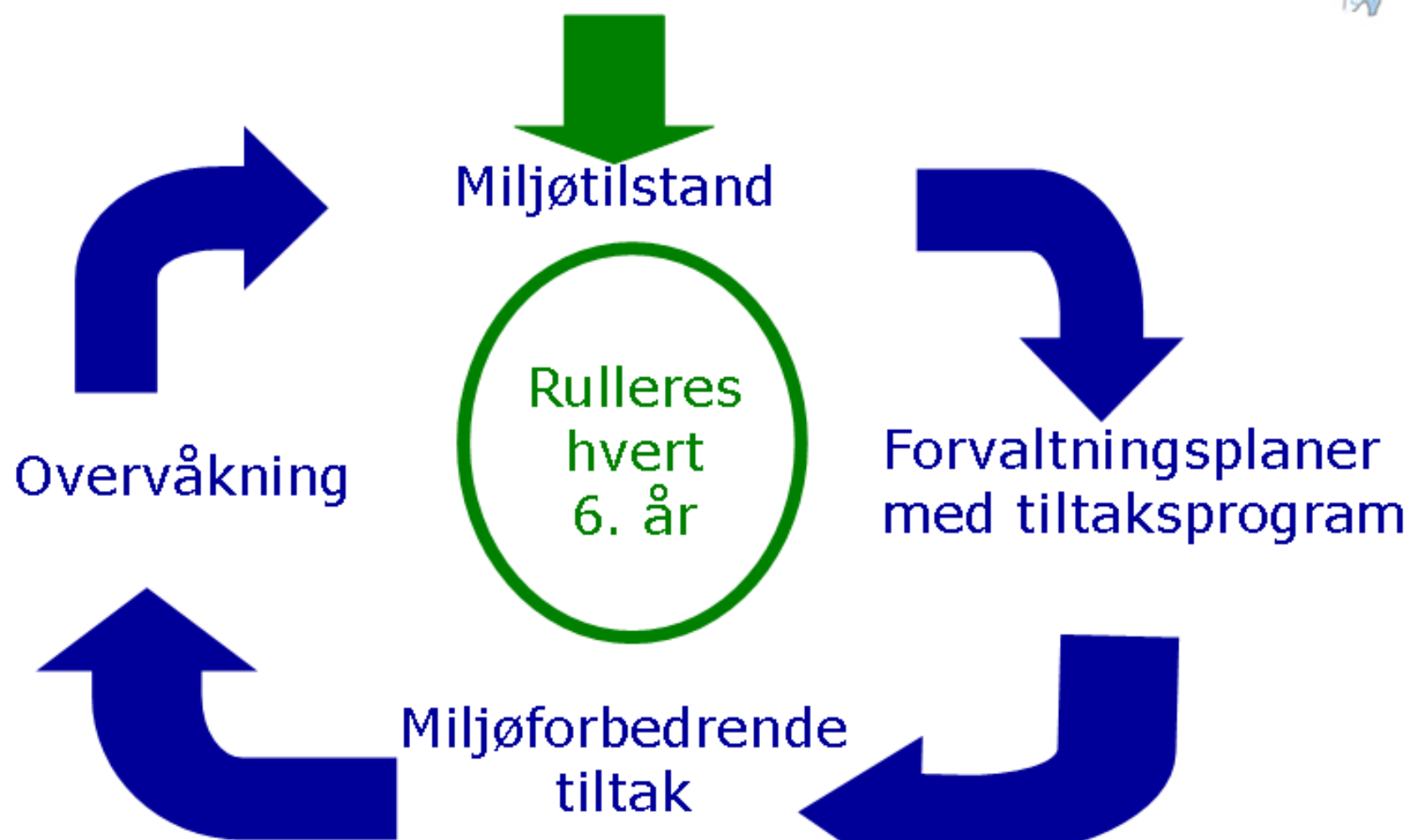
Framgangsmåte lokalt

- Dagens tilstand kartlegges for alle vannforekomster
- Behov for tiltak vurderes
- Tiltaksanalyser utarbeides, ulike tiltak vurderes
- Tiltaksprogram for vannområdet med prioriteringer

Et nytt miljøstyringssystem for vannmiljø

Karakterisering/klassifisering

Suksesskriterier

- Lokalt engasjement/deltagelse/ansvar
- Gamle planer – godt nok lokalt forankret
- Ordførerne viktige !
- Allianse med fylkespolitikkerne
- Synliggjøre resultater underveis
- Forståelse for langsiktigheten i arbeidet

Tidsløp →2021

Aktivitet	Gjennomført	Ansvar	Merknad
Utkast til forvaltningsplan på høring	31.12.08	VRM	6 mnd. høring
Forvaltningsplanen vedtas /godkjennes	31.10.09 31.12.09	Fylkesting Regjering	
Alle vannområder fullkarakterisert	31.12.11	VRM	Utsatt (tidligere 2009)
Gjennomført tiltak første planperiode	31.12.12	Diverse	
Miljømål oppnådd	31.12.15	Diverse	Kan få utsettelse 1. periode
Forvaltningsplaner for hele regionen vedtas	31.10.15 31.12.15	Fylkesting Regjering	
Miljømål oppnådd	31.12.21	Diverse	

Frister Vannområder fase 2

- §15 Fullkarakterisering 31.12-11
- §16 Beskyttede områder 31.12-09
- §18 Overvåkningsprogram 31.12-13
- §28 Høring
 - Planprogram 31.12-12
 - Vesentlige spørsmål 31.12-13
 - Forvaltningsplan 31.12-14
- §29 Godkjent forvaltningsplan 31.12-15

Forvaltningsplanen og tiltaksprogrammet på høring

Innhold

Veien mot vedtak

Hva skjer etter vedtak

Tiltaksprogrammet : Innhold §25

- Tiltak til beskyttelse og forbedring av tilstanden
- Overslag over kostnader ved tiltakene
- Oversikt over det rettslige grunnlag for tiltakene

Tiltaksprogram for Vannregion 1

- Ulike myndigheters ansvar for gjennomføring av tiltak og behov for nye virkemidler
- Tematisk oversikt over miljøproblemene og mulige tiltak for å begrense dem
- Miljømål og unntak
- Prioriterte tiltak innen hvert vannområde

Forvaltningsplanen – Innhold §25

- Planen er en redegjørelse og statusbeskrivelse
 - Beskrivelse av miljømålene
 - Behov for fristutsettelse
 - Tilstanden
 - Tiltaksprogrammet
 - Belastninger
 - Virkemidler
 - Kostnader
 - Prioriterte tiltak
 - Overvåkingen

Forvaltningsplanen – Innhold §25

Planen er en redegjørelse og statusbeskrivelse

- Oversikt over arbeidet
 - Organisering, prosesser, deltagere etc.
- Oversikt over tilstanden i vannforekomstene
- Beskrivelse av miljømålene
- Beskrivelse av nødvendige tiltak og virkemidler for å nå målene (fra tiltaksprogrammet)

Regional vannforvaltningsplan

- Forord
- Innholdsfortegnelse
- Sammendrag
- Informasjon om Vannregionen og Vannregionmyndigheten
- **Karakterisering av vannforekomstene**
- Sammendrag av vesentlige belastninger og virkninger av menneskelig virksomhet på tilstanden i vannforekomstene
- Identifisering og kartfremstilling av beskytta områder
- **Overvåking**
- **Fastsatte miljømål**
- Sammendrag av økonomisk analyse
- **Sammendrag tiltaksprogrammet**
- Register over temaplaner med relevant innhold
- **Offentlige informasjons- og høringstiltak**
- Ansvarlige myndigheter i vannregionen
- Tilgjengelig bakgrunnsinformasjon
- (Første oppdatering(revisjon) av forvaltningsplanen)

Hva vil vi oppnå med forvaltningsplanen ?

- Viktig verktøy for kommunikasjon mellom ulike myndigheter og med brukere og rettighetshavere
- Rapportering av vanntilstanden, rullerende
- Presentere helheten, mål/belastning/tiltak
- Redegjøre for hvem som har ansvaret for å gjennomføre tiltakene (bjella på katten)
- Påpeke mangelfulle virkemidler

Eksempel på myndigheters ansvar (regjeringen)

- Legge til rette for at de ulike sektormyndigheters oppgaver som listes opp under blir gjennomført (nye juridiske virkemidler, økte ressurser)
- Arbeide for internasjonale avtaler på områder som reduserer belastningen på vassdragene
- Innføre nasjonale reguleringer for å forby og begrense bruken av prioriterte miljøgifter (også internasjonalt)
- Innføre prispolitikk for vannbruk
- Gjennom budsjettbehandlingen sette av nok ressurser til å følge opp arbeidet med vann-direktivet, både organisatorisk og kunnskapsgrunnlag (overvåking med mer)
- Gjennom jordbruksforhandlingene skaffe de nødvendige midler til Regionalt miljøprogram og Spesielle miljøtiltak i landbruket
- Gjennom jordbruksforhandlingene innføre vilkår om Miljøplan II for produksjons-tilskudd i jordbruket

Eksempel på myndigheters ansvar (SLF)

- Prioritere fordelingen av SMIL midler slik at de fylkene som har størst behov for tiltak mot vannforurensing blir tilgodesett
- Fastsette forskrift med norm for gjødsling for å sikre at det ikke gjødsles på arealer med høyt fosforinnhold
- Vurdere behovet for virkemidler som er uavhengige av produksjonstilskuddet, for eksempel forskrifter under jordloven
- Innføre krav om minimum 12 måneders lagerkapasitet for husdyrgjødsel
- Sørge for utarbeidelse av nye erosjonssikringskart hvor endrede temperatur- og nedbørsforhold er innarbeidet
- Initiere et arbeid for å utarbeide bedre grunnlag for kostnadsberegninger av jordbrukstiltak mot vannforurensing

Forvaltningsplan – veien videre

- Høringsperiode 14. jan til 14. juli
 - Frivillig kortere frist for sentrale aktører
- Høringskonferanse(r) april/mai
- Bearbeidet plan legges fram for VRU
- Oversendes de aktuelle FK innen 1. sept for vedtak som fylkesdelplan
- Oversendes MD for godkjenning i regjeringen innen 1.nov
- Godkjennes innen utgangen av 2009, gjelder fra 2010

Forvaltningsplan etter vedtak

- §29 : Godkjente forvaltningsplaner skal legges til grunn for fylkeskommunal virksomhet og være retningsgivende for kommunal og statlig planlegging og virksomhet i vannregionen.

Forvaltningsplanens status

- Vedtak om gjennomføring av enkelttiltak som inngår i tiltaksprogrammet treffes av ansvarlig myndighet etter relevant lovgivning.
- Tiltaksprogrammet gir ikke hjemmel til å gjennomføre tiltakene, heller ikke plikt for berørte sektormyndigheter til å gjøre nødvendige vedtak.
- Det er en klar forventning om at de nødvendige grepene gjøres for at målene skal nås og Norges forpliktelser til dette gjennom innlemmingen av Vanndirektivet i norsk rett skal oppfylles.

Fylkeskommunen blir VRM fra 2010

- FK oppgaver
 - Samordne etater og sektorer
 - Være planmyndighet
 - Lede vannregionutvalg med mer
 - Veilede vannområdene
 - Rapportere til DN/MD
- FM oppgaver
 - Faglig sektormyndighet
 - Samordne statsetater
 - Vannovervåking
 - Miljøfaglig rådgiver

Forvaltningsreformen forts.

- Flere utfordringer som må avklares
 - Rapportering til ESA
 - Nedbørgrensene følger ikke fylkesgrensene
 - FK som eier av vannkraftanlegg
 - FK som aktør i næringsutvikling
- Det vil trolig ikke bli flere vannregioner (fremdeles 9)
- MD arbeider med
 - endring av vannforskriften
 - presisering av innholdet i oppgavefordelingen